

SAĞLIK İÇİN TOPLUMLA UZLAŞMA, DAYANIŞMA VE ICN TEMASI: Toplum Sağlığı İçin Ortaklık (İleri İşbirliği) (Partnership For Community Health)*

Çeviren: Doç. Dr. Hacer KARANİSOĞLU
İ.Ü. Bakırköy Sağlık Yüksekokulu

1948'den beri (50 yıl) Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Uluslararası Hemşireler Konseyi (ICN), yeryüzündeki tüm insanların sosyal ve ekonomik açıdan üretken yaşam koşullarına kavuşmalarını sağlayacak bir düzeye ulaşmaları için birlikte çalışmaktadırlar. 1978'de Alma-Ata Konferansından itibaren DSÖ ve ICN, Primer Sağlık Bakımı yaklaşımını aktif olarak desteklemekte ve Ülkelerin Hemşire Birliklerine/Kuruluşlarına (NNAs) sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesinde ulusal planlar ve programların oluşturulmasında yardımcı olmaktadır.

Uluslararası Hemşireler Gününde (IND), Dünya Sağlık Örgütü ile birlikte tüm dünyada her yıl önemli bir sağlık sorunu kapsamlı olarak incelenmesini öneren ICN'in 1998 yılı Teması, Toplum Sağlığı için *Ortaklık (İleri İşbirliği)* dir.

1994 yılı 47. Dünya Sağlık Asamble'sinde, "*Sağlık için Toplumsal Faaliyet*" üzerine odaklanan teknik tartışmalarda toplum ve sağlık bakım profesyonelleri arasındaki ileri işbirliği (ortaklık) ve daha fazla aktif roller belirlenmiştir. "*Sağlık Mücadelesinin Paylaşımı*" temasının üst düzeyde incelendiği, ICN'in Haziran 1997, 21. Kongresinde, sektörler arasında, hemşirelikte, eğitici, araştırmacı, uygulayıcı ve yöneticiler arasındaki ortaklığın önemi vurgulanmıştır.

Kendi toplumunda *sektörlerle birlikte el ele çalışan hemşireler, sağlığın korunması ve geliştirilmesinde danışman/rehber rolü* oynamaktadırlar (ICN).

Hemşireler, toplumda sosyal iradenin harekete geçirilmesinde, öz-bakım

* 12 Mayıs 1998'de "Hemşirelik Haftası Etkinlikleri"nde düzenlenen panelde sunulmuştur. International Council of Nurses tarafından, 1998'de, Uluslararası Hemşireler Günü için yayınlanmış olan (Partnership For Community Health) bildirinin çevirisidir.

geliştirilmesinde, toplumda bireylere ve ailelere sağlıkla ilgili bilginin verilmesinde işbirliği yapmalıdırlar-ICN, Alma Ata, 1978.

"Sağlık Herkesin İşidir" (Health is Everybody's Business) Temel Sağlık Bakımı programlarında savunulan ve sağlığın geliştirilmesinde, geniş katılımı çağrıştıran (uyaran) yaygın bir slogandır.

"2000 Yılında Herkese Sağlık" hedefine ulaşmada yöntem olarak seçilen "Temel Sağlık Hizmeti" kavramının dayandığı *premsipler* özetle şunlardır: (38 Bölgesel hedef, 133 ülkenin onayı)

- Eşitlik : Sağlık doğuştan gelen bir haktır.
- Sağlık hizmetleri sağlığı korumaya ve geliştirmeye yoğunlaştırılmalıdır.
- İnsanlar kendi sağlığının değerini bilmeli ve korunmasında sorumluluk almalıdırlar.
- Sektörlerarası işbirliği yapılmalıdır.
- TSH, toplumun yaşadığı, çalıştığı, eğlendiği yerlerde, kolay ulaşılabilen, toplumca benimsenen ve ücretsiz elde edilebilen sağlık hizmetidir.
- Sağlık sorunlarında her türlü uluslararası ilişkilerde işbirliği yapılmalıdır.
- "Hastalıkların tedavisi/pasif toplum ve hekim ağırlıklı/geleneksel sağlık bakımı" yaklaşımından "sağlığın korunması ve geliştirilmesine, toplumun aktif katılımı, sektörlerarası işbirliği ve ekip" anlayışının getirildiği Temel Sağlık Hizmeti Yaklaşımına geçilmelidir.

Toplum sağlığında *ortaklık*, halkın sağlık gereksinimlerinin saptanması, planlanması, sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesi, bireylerin kendine güvenin artırılmasını, sağlık için ayrılan kaynakların sosyal kontrolünü kapsayan uygulamalara *katılım sürecidir*. Ortaklık üyeler tarafından riskler ve kazanımlar kadar sorumlulukları da paylaşmayı gerektiren, belirlenen ortak hedefe ulaşmak üzere düzenlenen, karşılıklı saygı ve güven üzerine temellenen sosyal bir kontrat(anlaşma)tır. Bu anlaşma, sağlık sektörü ile toplum arasında, sağlıkla ilgili önceliklerin belirlenmesi, sağlığın korunması ve geliştirilmesinde ve karar mekanizmalarında uzlaşmayı/dayanışmayı gerektirir. Ortaklıkta *amaçlar*, açık ve net bir şekilde ifade edilmeli, partnerler arasında *diyalog ve geribildirim sürekli* olmalıdır.

Toplum Sağlığı İçin Ortaklıkta Partnerler:

- Bölgesel, ulusal ve uluslararası kuruluşların herbiri,
- Sağlık sektörü, üniversiteler,

- Sanayi sektörü, iş adamları,
- Hükümet dışı organizasyonlar,
- Ticari firmalar, bankalar,
- Toplumda kadınlar-yaşlılar-spor klüpleri,
- Ulusal Hemşire Birlikleri gibi profesyonel meslek gruplarıdır.

* ICN, Ulusal Hemşire Birlikleri (NNAs), DSÖ gibi uluslararası ve hükümet dışı organizasyonlarla, sosyal, politik ve sağlığı etkileyen diğer oluşumlarla birlikte ileri düzeyde işbirliği halinde çalışmaktadır.

Sağlık İçin Ortaklığın Amaçları

Önceden iyi planlanmış faaliyetleri, zaman, kaynak ve işbirliği mekanizmalarını içeren, aynı zamanda paylaşılan bir vizyon, genel hedefler ve güven üzerine temellenen ortaklığın amaçları;

- Toplum, sağlık sektörü ve diğer kuruluşlar arasında güçlü bir bağ ya da zincir oluşturma,
- Toplum için daha aktif bir rol geliştirme,
- Bireylerin, ailelerin ve toplumların hizmete katılımlarının sağlanması ve kendi sağlıkları konusunda daha fazla sorumluluk üstlenmelerini sağlama,
- Sağlık ve diğer sektörlerle birlikte gücü paylaşma ve toplumsal destekleri artırma,
- Halka, sağlığın bir servet kadar değerli olduğunu anlamasına yardım etmek,
- Yaşam kalitesini daha iyiye götürmek olarak belirtilmektedir.

Sağlık için ortaklıkta toplanan kaynaklar, grupların ortak görüşleri ve çalışanların deneyimleri ile daha başarılı sonuçlar elde edilmesinde kullanılmalıdır.

Ortaklığın yararları şöyle özetlenebilir:

- Geliştirilen bazı programların doğrulanmasını ve kaynakların harekete geçirilmesini sağlamak,
- Halkı, sağlık sorunları ile başa çıkmada ve bilgilendirmede güçlendirmek,
- Halkın mevcut bilgi ve becerisini ise yararlı kılmak ve bunu diğer insanlara yardım için kullanmasında motive etmek,

- Halkın kendi potansiyelini görmesini sağlamak ve kendisinin ne kadar değerli olduğunun önemini vurgulamak,
- Halkın daha iyi bakım alma olanaklarını kolaylaştırmak.

Sağlık için ortaklığın teşkilinde karşılaşılabilen bazı engeller şöyle sıralanabilir:

- Toplumun kendisinden ortaklık fikrine karşı gelen negatif bir reaksiyon,
- Sağlık bakım çalışanları engel olabilirler. Gücü, karar verme durumu/ yetkisini diğerleriyle paylaşmak istemeyebilirler,
- Sağlık bakım politikacıları, halkın sağlık sorunlarının tanımlanmasında ve çözümünde isteksizlik gösterebilirler,
- Sağlık profesyonelleri, sağlık problemlerini, dar-tıbbi terimler içinde görme eğilimindedirler,
- Toplumun ilgisinin, kaybı,
- Fakirlik, kaynakların yetersizliği, ilaçların pahalı oluşu,
- Politik durumlar ve otoriteler arasında çelişkiler,
- Tabular, gelenekler, partnerler arasında şüphe, güvensizlik,
- Sağlık bakım çalışanlarının yetersiz eğitimi ve otoritelerin negatif tutumları vb.faktörler başarılı bir ortak çalışmayı engelleyebilirler.

İlk Örnekler:

Hemşirelerin oluşumun teşvik ettiği ve aktif olarak katıldığı toplum sağlığındaki ilk örneklerin bazıları şunlardır;

- Temel sanitasyon, güvenli ve yeterli su desteğini teşvik eden toplumsal projeler,
- Gençlerin HIV/AIDS gibi bulaşıcı hastalıklar, adölesan gebelikler, yemek alışkanlıkları vb.gibi konularda ebeveynlerle, öğretmenler, medya ve toplumsal gruplarla birlikte çalışmalar,
- Aile içi ya da diğer şekillerde tecavüz olaylarını azaltmak için yapılan çalışmalar,
- Alkol/sigara ve ilaç bağımlılığını/alışkanlığını azaltmada toplumsal bir örgüt oluşturma,
- İçkili araç kullanma ve trafik kazalarını azaltmada toplumsal programlar oluşturma,

• Kadınlara uygulanan zararlı geleneksel uygulamalara karşı toplumsal faaliyet grupları oluşturma.

Sağlık İçin Ortaklıkta Hemşirenin Rollerini Belirleyen Stratejiler:

Savunucu/Taraftar Rolü (Advocator):

Toplumların sağlığı, sosyal ekonomik, kültürel, çevresel, biyolojik ve diğer faktörler tarafından belirlenir. Hemşireler, toplumda ve diğer gruplarda oluşturulacak sağlıkta ortaklık için en uygun koşulları savunmalıdır.

Kolaylaştırıcı Rolü (Enabler):

Hemşireler, halkın sağlık statüsündeki farklılıkları azaltmaya, eşit fırsatların sağlanmasında, kaynaklardan/olanaklardan insanların optimum düzeyde yararlanabilmesine yardım etmelidirler. Hemşirelik faaliyetleri halkın sağlıklı yaşam koşulları için doğru bilgi alma yollarını sağlamaya, sağlıklı seçim yapabilmeleri için eğitilmelerine yardım ve rehberlik etmelidir.

Uzlaştırıcı Rolü (Mediator):

Sağlığın sürdürülmesinde hemşireler, toplumlar, hükümetler, sosyal ve ekonomik sektörler, hükümetler dışı gönüllü organizasyonlar, endüstri ve medya arasında uzlaştırıcı/arabulucu olmak zorundadır.

I. Toplum Sağlığı İçin Ortaklıkları Oluşturma

"Hemşire, diğer vatandaşlarla birlikte toplumun sosyal ve sağlık gereksinimlerini karşılamada başlatıcı ve destekleyici sorumluluğu paylaşır" (ICN'in Hemşireler için kuralı).

Günümüzde, iyi niyetli ve asil demeçlere rağmen sağlığa layık olduğu oranda önem verilmemekte, yeryüzünde milyonlarca insan çeşitli hastalıklar sonucu acı çekmektedir.

Sağlık bakım çalışanlarının diğer sektörlerdeki çalışanlarla birlikte, toplumların sağlık statüsünü geliştirmek için stratejiler oluşturmada aktif rol üstlenmesi ve işbirliği içinde olmaları beklenmektedir. Ayrıca sağlık profesyonelleri, becerilerini ekip çalışmasını harekete geçirmek, farklı partnerlerin olanaklarını sağlığı korumak, geliştirmek ve sosyal/toplumsal gelişmeye katkıda bulunmalıdırlar. Ortaklığın, hoşgörü, iletişim ve güç birliği oluşturmak olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.

Sağlık bakım profesyonellerinin ekip içi eğitimi önemlidir. Onlar, disip-

linlerarası etkileşimi geliştirmeyi öğrenmek ve bir ekip üyesi olarak çalışmak zorundadırlar. Onlar, halkla nasıl iletişim kurulacağını, halkın mesajlarını nasıl değerlendireceğini düşünmelidirler. Sosyal marketing teknikleri, iletişim becerilerini geliştirmede, eğitim yeteneklerinin önemini arttırmada ve toplumu bilgilendirmede kullanılabilen yararlı tekniklerdir.

Partnerlerin Bulunması

Partnerlerin bulunmasında ilk basamak, toplumdaki öz kaynakların ve kapasitelerin değerlendirilmesidir. Potansiyel partnerler, lokal bölgesel, ulusal ve uluslararası kuruluşların herbiri, sağlık sektörü, iş adamları, hükümet dışı organizasyonlar, sanayi sektörü, bankalar ve firmalardır. Ortaklık aynı zamanda toplumdaki kadınlar, yaşlılar, spor klüpleri/birlikleri arasında da oluşturulmalıdır.

Ulusal Hemşire Birlikleri gibi profesyonel meslek gruplarının içindeki ortaklık sadece diğer meslek üyeleri ile değil aynı zamanda hemşirelerin kendi aralarında, eğitimciler, klinisyenler, araştırmacılar, yöneticiler ve NNAs üyeleri arasında kurulmalıdır/oluşturulabilir.

Adım Adım Faaliyet Planı

Ortaklık şansla oluşmaz, uğraş, beceri ve herşeyden önemlisi yeni düşünceleri/yaratıcılığı gerektirir. Ortaklığın teşkili, sabır ve öğrenme isteği gerektiren yavaş ve uzun bir süreçtir.

Faaliyet Planı Aşamaları

- Halkla birlikte bölgesel sağlık gereksinimlerini ve problemleri saptamak/belirlemek,
- Halk toplantıları, komşuluk ilişkileri, ev ziyaretleri vasıtasıyla dostluk ve güven ortamı oluşturmak, ilgili konuları açıkça ortaya koymak,
- Sağlık sektörü içinde ve dışında olanlar kadın grupları ve gençlik organizasyonlarını da içeren tüm potansiyel partnerleri ve kaynakları belirlemek,
- Spesifik ve başarılabılır hedefleri ortaya koymak ve kesin terimlerle ortaklığın amacını açıklamak,
- Genel hedefler oluşturmak,
- Hemşirelere, toplum üyelerine, diğer sağlık bakım çalışanlarına, hükümet görevlilerine "rol yapma" yöntemi kullanarak ortaklığın önemini ve dostça yaklaşımları öğretmek,

• Mümkün olan her yerde başarılı projeleri göstermek "en iyi uygulama" ve "ortaklığın önemini" vurgulamak için ziyaret programları düzenlemektir.

Ortaklık için iyi bir başlangıç noktası, bir sağlık problemini veya ihtiyacı belirlemektir. Bu sorunlardan biri kolayca çözümlenebilir ve somut sonuçlar ortaya çıktığında kompleks programların çözümü onu takip eder.

II. Sağlıkta Esas Partner Olarak Toplum

Toplumun anlamı nedir? Bir toplum, komşuluk, aynı (köyde/kasabada/şehirde) coğrafi bölgede yaşayan, genel ilgileri paylaşan insanların grubudur (topluluğudur).

Toplumların Güçlendirilmesi

Son Dünya Bankası finans kitabında belirtildiği gibi "gelişen uygulamalardan etkilenen birey karar verme sürecinde yer almalıdır". Toplum kendi sağlığından sorumlu olmalıdır. Bunun anlamı, toplumdaki tüm insanların, kendi sağlığı ve iyi oluşunu etkileyen olaylar üzerinde (herbirinin) kontrolünü arttırmak, birlikte çalışmalarını gerektirir.

Ortaklık, sadece gücü paylaşmayı içermez, aynı zamanda, tüm partnerlerin olağan katılımını yansıtır. Toplum üyelerinin eğitimi ve onların gereksinimi ve ilgilerinin dinlenmesinin halk ile bağlantı kurmada önemi büyüktür.

Programların ve servislerin seçilmesi, araştırmalar, kaynaklar ve ilişkiler toplum üyeleri tarafından birlikte saptanabilir. Üyeler, HIV/AIDS ve diğer hastalıkların önlenmesinde, madde bağımlılığı gibi sağlık sorunlarının çözümünde eğitimci gibi hizmet verebilirler.

Toplum sağlığının statüsü, sağlık riskleri, istenen hedeflere ulaşmak için sağlık uygulamalarının ve hizmetlerinin kapasitesi ortaklık oluşturulmasında çapraz bir element olarak değerlendirilmelidir. Bulgular toplanmış, analiz edilmiş, paylaşılmış ve kullanılmış olmalıdır. Sağlık bakım programları hakkında karar vermek için gerekli olan bilgi, genellikle sağlık bakım profesyonelleri tarafından toplanır. Böyle bilgiler, genellikle sayılar üzerine temellendirilmiştir ve "güç/zor bulgular" olarak kredilendirilir. Ancak sayılar bile toplumun sağlık sorunlarını yansıtabilir.

Örneğin, "insanlar niçin alkol/ilaç kullanırlar" ya da "niçin adölesan gebeliklerde artış vardır", "bulaşıcı hastalıklar, yetersiz beslenme, ana-çocuk ölümlerinin fazlalığı fiziksel ve psikolojik travma" vb. toplumun gereksinimlerinin araştırılması, insanlara ne çeşit hizmet istediklerini soran basit bir anket ile başlatılabilir. Bunu, epidemiyolojik, istatistik verilerin toplanmasıyla ve

sağlık üzerindeki inançların bulgular/uygulamalar, sağlık/hastalık hakkındaki davranışlar izler.

Gereksinimlerin Eylem Haline Tercümesi

Bilgi toplandıktan sonra, halk tarafından belirlenen problemler üzerine temellenen sağlık programlarının planlanmasında bir rehber olan ve problemleri "görünür" hale getiren bir grafik oluşturulmalıdır. Ortaklığın anlamlı ve güçlü olması politik desteği gerektirir.

Toplumsal Finansman

Toplumla, sağlık hizmetleri arasındaki ortaklığın finansmanı, halkın geliri ve ödeme gücüne bağlıdır. Toplumun ilgisi hizmetlerin kabul edilebilirliği, toplum öncelikleri, risklerin ve kazanımların paylaşılması, halkın kendine güveninin artması ve kaliteli hizmet istemeye inanması durumunda toplumsal finansman daha güçlü olacaktır.

III. Ulusal Hemşire Birliklerinin Rolü

Ulusal Hemşire Birlikleri (NNAs) kuruluşları, toplumların sağlığını etkileyen kararlarda, halkın yaşamını etkileyen politikalar ve kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanan programlar üzerindeki kontrolü kolaylaştırma gereksinimi duyar. Ulusal Hemşire Birlikleri, toplum ile sağlık sektörü arasında geliştirilen ortaklıklarda uzlaştırıcı olmalıdır.

İşe başlamadan önce ortaklık ile ilgili 3 temel soruya yanıt verilmelidir?

- 1) Kimlerin ilgisi ve sesi işitiliyor?
- 2) Kimlerin görüşü başarılıdır?
- 3) Kimlerin sağlık ilgileri belirlenmiştir?

Sağlık bakım gereksinimleri, müşterinin gerçek statüsü üzerine şekillendiği ve insanların kendi ilgi ve isteklerinden oluştuğu zaman daha anlamlı olacaktır.

Eğitim İle İlgili Ayrıntılar Nedir?

Sağlık bakım çalışanları, ortaklığın amaçları doğrultusunda şu alanlarda/konularda eğitilmiş olmalıdırlar:

- Odak noktanın, bakımı esas alan hastalık ve hastaneden, sağlığın ve toplumun geliştirilmesine doğru değişmesi,
- Toplumsal değişiklikleri anlama,

- Bakımda holistik/bütüncü bir yaklaşım anlayışını geliştirme,
- Yaşamboyu öğrenme ilkelerini uygulama,
- Sağlık danışmanlığının kaynağı (odağı) olma,
- Diğer sektörlerle gücü paylaşma ve toplumların kendi sağlığı üzerindeki kontrolü kolaylaştırma,
- Multidisipliner programların planlanması ve değerlendirilmesine katılma,
- Multidisipliner ekipde ve sağlığı geliştirmek için sektörlerarası ekiplerde aktif katılımcı olma,

Toplumla birlikte çalışırken önemli ve geçerli bir yaklaşım, sağlığın çoğul belirleyicileri olduğunu ve bunların çoğunun sağlık sektörü dışında olduğunu akılda tutmak gerekir.

Sağlığı etkileyen esas faktörler şunlardır:

- Gelir düzeyi ve sosyo-ekonomik durum,
- Eğitim,
- Politik durum,
- İş ve çalışma koşulları,
- Teknoloji ve çevresel faktörler,
- Sosyal destek ve diğer örgütler,
- Kişisel sağlık uygulamaları ve başa çıkma becerileri,
- Sağlık hizmetleri/servisleri,
- Genetik yapı.

Hamilton ve *Bhatti* eylemden önce aşağıdaki soruların sorulması gerektiğini belirtmişlerdir.

1. Hangi faaliyetleri yapacağız?
2. Nasıl yapacağız?
3. Kimlerle yapacağız?

Amaç: Değişik sektörlerdeki partnerleri içeren kapsamlı uygulamaları geliştirmektir.

Örneğin: Adölesanlar arasında sigara içmeyi önlemede hemşireler gençlerde olumlu benlik imajı geliştirmede yardım edebilirler. Aileler ve eğitimcilerle/okul, işbirliği yapabilirler. Sağlıklı okul ortamı oluşturmak için eğitim sistemi içinde destekleyici politikalar geliştirmeye katkıda bulunurlar. Gençler ve yetişkinler arasında alkollü araba kullanma riskini azaltmada NNAs'nin top-

lumun eğitiminde, trafik müdürlükleri ile işbirliğini içeren sosyal pazarlama kampanyalarını, kadın kuruluşlarını gençlik gruplarında alkolden uzak bir yaşam öneren kampanyaları ve çocuk sağlığını geliştirmede ilk yardım, aile planlaması, kadın sağlığı kampanyalarını kullanabilirler.

Toplum sağlığı için ortaklığın geliştirilmesinde Ulusal Hemşire Birlikleri aşağıda belirtilen prensipler ve stratejilerde rehberlik edebileceklerdir:

- Ortaklığın ruhuna uygun olarak profesyonellerle birlikte açık diyalog kurma ve toplum üyelerini teşvik etmek,
- Mevcut sağlık servisleri ve sağlık problemlerinin değerlendirilmesi ve kritik tartışmaları sağlamak,
- Bulguların toplanması, planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesini içeren programların geliştirilmesinin her aşamasına katılmak.,
- Risk gruplarını, toplumun önceliklerini ve ihtiyaçlarını/problemlerini saptamak.
- Halk sağlığını geliştirme üzerine temellenen sağlık programlarını geliştirme projelerine katılmak,
- Sağlık bakım gereksinimlerine ve problemlere tepki verilmesinde daha esnek olunmasını sağlamak,
- Toplumun kaynaklarını, sağlık faaliyeti ve sağlığın geliştirilmesi için harekete geçirmek,
- Sosyal pazarlamada medyanın desteğini almak,
- Ortaklığın gerçek özü, toplumların sağlık ve iyiliği için güç birliği ve sorumluluğu paylaşmalıdır.

Herhangi bir stratejinin planlanmasının da, ortaklığın teşekkülünü engelleyen bariyerler şunlardır.

- Sağlık personellerinin mesleki özelliklerinde esnekliğin kaybı.
- Sağlık bakım uygulamaları tarafında karar alma eğilimi ve topluma pasif bir rol verilmesi.
- Sağlık personelleri tarafından sağlık ile ilgili bilgiyi tekeli altına alma ve bilimsel olmayan geleneksel bilgiyi reddetme.
- Ortaklık içinde, bilginin paylaşılmasında gönülsüz davranma.

Diğer sağlık meslekleri ile birlikte çalışma

Sağlık bakımı solo (bireysel) bir uygulama değildir. Genel hedeflere ulaşmak için birçok sağlık bakım profesyonellerinin birlikte çalışmasını gerektirir. Bu sistemin içinde ve dışındaki ortaklıkta çalışan değişik sağlık bakım uygulayıcıları toplum sağlığı için kaynakları ve becerileri ortaya koymalıdır.

Sağlık profesyonelleri, gelecekteki rollerinde ortaklığın bir parçası olarak çalışmaya hazırlanmada, eğitim kurumları ile birlikte öğrenme ve ekip çalışmasını, toplumsal paylaşımı sektörler içi iletişimi ve iletişim becerilerini geliştiren, güçlendiren kurslar düzenlemelidirler. NNAs, öğrencilerin eğitiminde, öğrencilerle farklı sağlık meslekleri ve toplum arasında çalışmanın/işbirliğinin geliştirilmesine katılmalıdırlar.

NNAs, diğer sağlık bakım uygulayıcılarının doktor, sosyal hizmet uzmanı, fizyoterapist, iş terapistleri, diyetisyenler, dişçiler, diş hijyenistleri birlikleri ortaklık geliştirmelidir ve birlikte çalışmalıdırlar.

IV. Diğer Sektörlerle Çalışma

Sağlık için toplumsal ortaklığın desteklenmesinde sağlık sektörleri ve diğer sektörler arasında, (örneğin tarım (ziraat), eğitim, medya) etkili ve güçlü bir iletişime ihtiyaç vardır.

Sektörlerarası ve sektörleriçi iletişimde başarılı olmak için sağlık bakım sisteminde değişik seviyelerde iyi koordine edilmesine bağlıdır. Örneğin diyet problemlerini belirlemede ve ilgili hastalıklarda, hemşireler, hekimlerle, diyetisyenlerle, sağlık eğitimcileri ve beslenme uzmanlarıyla, sağlık servisleri içindeki aktiviteleri koordine edebilirler ve daha sonra diğer sektörlerle ortaklık (ileri işbirliği) geliştirilebilir. (Medya, sosyal servisler ve eğitim otoriteleri tarafından kapsamlı beslenme eğitimi kampanyaları ve programların geliştirilmesi gibi).

Sektörleriçi işbirliğinin diğer bir seviyesi sağlıkla ilgili aktivitelerin yürütüldüğü farklı departmanlar ve bakanlıklar arasındaki işbirliğidir. Sağlıkta dolaylı ve dolaysız olarak rol oynayan sektörlerin sayısı oldukça fazladır. Aşağıdaki sektörler, intersektörel işbirliğini bazı örneklerle anlatmak için seçilmiştir.

Eğitim

Okur yazarlığı sağlamada ve sağlık için işbirliğine katılımı eğitim rolü açıkça bellidir. Eğitim ve iş birbiriyle çok ilişkilidir ve eğitim herhangi bir iş için ön koşuldur. Eğitim ve aylık gelir ortaklıkta sosyal kaynaklar olarak hizmet eder.

Okur yazarlık, insanlara kendi sağlığı ve iyi oluşu üzerindeki kontrolü ve egzersiz gücünü arttırmada anahtar bir faktördür. Tüm yaşlarda yetişen çocukların ve onların ebeveynlerine de okulun önemi vurgulanmalıdır.

Öğretmenlerle, eğitim otoriteleriyle, hemşireler ve diğer sağlık çalışan-

ların yoğun çalışmasıyla, sağlık eğitimi ve okul içi müfredat, sağlıklı çevrelerin yaratılması ve çocukların sağlıklı yaşam stiline adaptasyonunu kolaylaştırılabilir. Hemşireler, okul çocuklarının sağlığının korunmasında ve gerekli durumlarda bakımından sorumludurlar.

Okul

Okul, beslenmenin düzenlenmesinde, kişisel hijyen ve güvenlik, zararlı madde alışkanlığının önlenmesi, güvenli olmayan seks, stres yönetimi gibi iletişim becerilerini geliştirmede uygun bir dinleyici topluluğunu oluşturur. Sağlık bakım çalışmaları, öğretmenler, öğrenciler, ebeveynler, sosyal hizmet çalışanları ve psikologlar arasındaki ortaklıklarda okul, sağlığın geliştirilmesinde ideal bir gruplaşma meydana getirebilir.

İletişim ve Dayanışma

Günümüzde hastalıklar, büyük ölçüde yaşam stili, yaşam düzeyi ve insanların davranışlarından etkilenir. Sağlık Eğitimi, danışma ve iletişim insanlara kendi sağlığını, ailelerin ve toplumların sağlığını geliştirmede güçlü bir destek sağlar. Eğitim ve danışmanlık kampanyalarında, medyanın etkin kullanılması, sağlık için insanları harekete geçirebilir.

Sağlık eğitiminde medyanın rolü, hemşireler ve diğer sağlık çalışanları, toplum ve bölgesel liderler, gençler ve kadın grupları arasındaki ortaklıklarda etkin ve güçlü programlar geliştirmektir. Bu programlar, planlanmış mesajların topluma ulaştırmasını sağlar. Halk, telefonla doğrudan ya da diğer metodlarla programlara katılarak geri-bildirimde bulunur.

Sağlık bakım profesyonelleri, halkın ilgileneceği önemli sağlık sorunları hakkında seminerler ya da toplantıları medya aracılığıyla düzenler. Bu ortaklıklarda hemşireler, doğrudan medya ile çalışabilirler. Toplum sağlığı için ileri işbirliğinde medya, sağlık eğitiminde, bilginin yayılmasında ve danışmanlıkta halkın desteğini harekete geçirebilir. Değişen insan davranışları ve yaşam tarzı, sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesi; sağlık çalışanları, medya ve toplum arasında geliştirilecek ortaklığın esas gündemini oluşturur.

Tarım Sektörü

Halkın sağlıklı beslenmesinde, yiyecek üretimini sağlayan tarım sektörünün rolü önemlidir. Kırsal yörelerde tarım ile uğraşan topluluklar için özel sağlık projelerinin yanı sıra yiyecek üretiminin artırılması projelerine de yer vermek gereklidir. Yiyecek üretimi, beslenme ve sağlık eğitimi konularında

çiftliklerde çalışanlar, veterinerler, öğretmenler, ziraat ve çevre sağlığı uzmanları, toplum liderleri ile hemşireler arasında güçlü ortaklıklar kurulabilir.

Sebze bahçelerinin geliştirilmesi, yiyecek depolarının seçimi ve hazırlanması, beslenme uzmanlarının, halkın, ziraatçıların, öğretmen ve hemşirelerin işbirliğini gerektiren alanlardır.

Hemşireler sağlıkla entegre edilen çevre kirliliğinin önlenmesi, besin maddelerinin sağlık üretimi, sineklerle taşınan hastalıklarla mücadele vb. tanıtım projelerinde görev almalıdırlar.

Özel ve Toplumsal Kampanyalar

Spesifik bir sağlık sorunu ve toplumlar bir konu etrafında odaklanmış projelerinin kampanyalarıyla daha çok cezbeliği bulunmuştur. Örneğin evsizlerle ilgili/çocuklar/adölesanlar/yaşlı insanlar ve diğer savunmasız gruplarla ilgili sağlık kampanyaları yapılabilir.

Özel finans kaynakları bankalar ve endüstriyel sanayi kuruluşları sağlıkla ilgili kampanyalar güçlü bir maddi destek sağlayabilirler. Ancak beklenen sonuçlara ulaşmak için kaynakların etkin ve koordineli kullanılması gerekir.

Sonuç olarak, toplumun sağlıklı olması, toplum sağlığı için ortaklık popülaritesi kadar programların ve işbirliğinin başarısında olumlu bir göstergedir.

1998 Yılı Uluslararası Hemşirelik Gününde (IND), Dünya Sağlık Örgütü (ICN) ve Toplum Sağlığı İçin Ortaklık'ta Hemşirelere Önerileri şöyledir:

Uluslararası Hemşireler Günü Planlaması (IND)

- Toplum sağlığının herkesini işi olduğunu ağırlık vererek planlamaya mümkün olduğu kadar çok hemşireyi almaya hemen başlayın. Aynı zamanda diğer sağlık bakım profesyonelleri ile birlikte eğitimciler ve toplum liderlerine fikirlerini sorun/danışın.

- Toplum gruplarının bir envanterini yapın, riskli olmayan organizasyonlar (NGO's) ulusal ve uluslararası faaliyetler, ya da bağlantılar yaparak ülkenizin faaliyetlerini ya da toplum sağlığı projeleri ile IND'ye katılıp katılmayacaklarını araştırın.

- Mümkün olduğu kadar çok toplum faaliyetleriyle konsültasyon içinde acil sağlık problemlerini ve ihtiyaçlarını belirleyip bir faaliyet planı hazır-

layarak onlara anlatın. Toplum sağlığı ajandasında bölgesel sağlık ihtiyaçları tanımlanmalı ve öncelikler belirlenmeli ve daha sonra organizasyonla ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

- Sağlıkla ilgili öncelikli sorunların geniş halk kitlelerine duyurulan medya'ya ve ilgililerine, IND'nin teması ve planları hakkında bilgi verin. Aynı zamanda, Sağlık Bakanlığı görevlileri ile IHD kit meteryallerini ve planlarınızı paylaşın.

- Gönüllü gruplar ve UN faaliyetleri ile bölgesel işyerlerinden yardım ve destek araştırın. Onlar kendilerine özgü sponsorluk faaliyetleri ya da IND materyalleri ve bir çok posterin basım masraflarını karşılayama yardım edeceklerdir.

- İlgili gazetelerde ve mecmualarında, IND ile ilgili özel sayı çıkarmak ve böyle bir özel sayıyı IND'ye göndermeye yönelik planlar yapın.

Uluslararası Hemşireler Günü (IND) Aktiviteleri

IND'nin İçerdiği Faaliyetler:

- Şehir merkezlerindeki iş ve alış-veriş dükkanlarında, bölgesel olayların durumlarını teşhir edin (örneğin: spor yarışmaları, gösteriler, yıllık festivaller, okul toplantıları, sanat gösterileri vb) "Sağlık Herkesin İşidir" mesajını toplum üyelerine tüm yaşamları boyunca verip onlara, belirlenen sağlık sorunlarının (örnek olarak evsizler arasında, madde kullanıcıları, AIDS ile yaşayan insanlar, çocuklar, yaşlılar vb) işbirliği içinde çözümleneceğini anlatın.

- Checkup klinikleri, iş yerinde, okullarda, alış-veriş merkezlerinde kan basıncı ve nabız ölçme hizmetlerini sunmaktadırlar. Bu ilk adım, insanlara, kendi sağlıkları ve toplum sağlığı için eğitime ve planlanan Uluslararası Hemşireler Günü (IND) toplantılarında katılmaya uyandırabilir.

- Bölgesel sağlık sorumlularının işbirliği ve ortak katılımı nasıl çözüleceği konusuna tartışacak workshop veya forumlar düzenleyin (örneğin, trafik kazaları, gençler arasındaki ilişkiler ve AIDS bakımı gibi belli bir probleme yönelik) Bölgedeki iş sahiplerine toplum sağlığı çalışanlarına katılımlarının itibarları artıracağı belirtilmelidir.

- "Toplum Sağlığı Fuarı"nda toplumun mümkün olduğu kadar çok resmi ve gayri resmi temsilcileri ile geliştirilen toplum sağlığı gündemi ve sağlık ihtiyaçlarının işbirliği içinde nasıl çözümlenebileceği tartışılır. Bu fuar, Temel Sağlık Korunması, bilgi sunumu diğer sağlık konuları ve hizmetleri hakkında tavsi-

yeleri içermektedir. Bölgesel sağlık eğitim ünitesi ve hemşirelik okulu, halka dağıtılacak eğitim materyallerini geliştirmeye yardım edebilir.

• Hemşireler ya da tüm sağlık üyelerinin "Toplum Sağlığı Ajandası'nda ana hatları ile verilen öncelikle sağlık gereksinimlerini karşılamak için herkesini nasıl birlikte çalışabileceği hususundaki fikirleri yaymada yarışmasına çalışmalarını sağlayın.

Konuyu Genelleştirmek ve Medyanın İlgisini Çekmek

• Toplum sağlığı problemleri ışığında, hemşireler, korumlar ve hemşire okullarının bu sorunları açıklayan basın ürünlerini ortaya koyun. İçinde hemşirelerin, bulunduğu, liderlik yaptığı programları ve örnekleri kullanın (yaralanmaların/kazaların önlenmesi, okul sağlığı madde kullanımının önlenmesi, sağlık eğitim programları vb) Aynı zamanda konuyla ilgili açık/net mesajlar gönderen sloganlar geliştirin.

• "Toplum Sağlığı İçin Ortaklık" ile ilgili IND tema'sı üzerinde açık ve tutarlı mesajlar verin, önde gelen üyelerden birini "konuşmacı" tayin ederek medya ile etkin iletişim sağlayın.

• Planlanan IND çalışmalarını önceden medyaya bildirin ve onlara günlük, doğru veriler ve örnekler vermeye devam edin.

• Gün yaklaşırken, toplumun önde gelen temsilcileriyle ve hemşirelerle medya'da görüşmeler düzenleyin, ayrıca yazarları, gazete köşe yazarlarını TV/radyo yöneticilerini söze yandaş olmaya zemin hazırlayın. Bunun yanında açık oturumlarda sağlık sorunlarını ve hemşirelerin toplumu kendi sağlıklarını koruma/geliştirmede nasıl hareketlendiğini tartışın.

• Gazetecileri, IND çalışmalarına katılmaya davet edin, (örneğin, panellerde konuşmacı olarak vb.) başarılı kişiye ödül verin.

• Uluslararası Hemşirelik Konseyine, Ulusal Hemşire Birliklerinin üyelerine dağıtılmak üzere özet raporlar gönderin.

Mesleğinizde özlenen değişimlerin/gereksinimlerin en kısa sürede gerçekleşmesi dileği ile hemşirelik haftasını tekrar kutlar saygılar sunarım.

ÖZET

Toplum sağlığında ortaklık, halkın sağlık gereksinimlerinin saptanması, planlanması, sağlık hizmetlerinin değerlendirilmesi, bireylerin kendine güveninin artırılması, sağlık için ayrılan kaynakların sosyal kontrolünü kapsayan uygulamalara katılım sürecidir.

Burada amaç, yapının anahtarlarını ortaya çıkarmak, Toplum Sağlığında Ortaklığı sürdürmek ve hemşirelerin temel rollerini nasıl yerine getirebileceklerini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplum sağlığı.

SUMMARY

Partnership in Community Health:

"Partnership" in community health has been defined as a process by which communities exercise their right to be involved in making decisions about their own health, including identifying their health needs and planning and evaluating health services in order to benefit from increased self-reliance and social control over the resources for health.

The Aim of this is to highlight key issues in building and sustaining partnerships for community health and show how nurses can play a leading role.

Key Words: Community health.

KAYNAK

1.: 1998 International Nurses' Day, "Partnership for Community Health" ICN World Health Organization, Geneva, 1998.